

- Svikt i helsevesenet

103369

Jeg vil være redd for å tilbringe min alderdom i Norge på grunn av vårt sviktende helsevesen.

PAUL EINAR VATNE
TOR G. JARILD (foto)

En uttalelse som denne er egnet til å overraske når den kommer fra overlege Aud Blegen - Helsedirektoratets tidligere «førstedame», ivrig sosialdemokrat i unge år og leder av Arbeiderpartiets Kvinnebevegelse.

Uten blygsel forteller hun at hun vil føle seg langt tryggere som gammel i land som Tyskland, Sveits, Østerrike og Frankrike. Hun mener at disse landene ligger langt foran oss når det gjelder helse og omsorg, og det er ikke bare løse påstander - hun har studert forholdene i disse landene inngående. I mange land i vår nærhet får man en verdig behandling som gammel og syk, blir ikke behandlet som en pake. Hun er skuffet og uten illusjoner over store deler av norsk helsevesen.

Frittalende

I dag fyller denne frittalende kvinnen fra Toten 65 år. Det er utrolig hva hun har vært med på i sitt liv, hva hun har fått utrettet: Utdannet agronom, fysioterapeut og lege. Jobbet på legevakten, tre år i Afghanistan, ni år på Hygienekontoret i Helsedirektoratet, ni år overlege i Arbeidstilsynet, opplysningstjenesten for gravide, rådgivning om abort, seksualitet og samliv. Og da noen samer for noen år siden sultestreiket i Oslo mot utbyggingen av Alta-vassdraget, hvem andre enn Aud Blegen Svindland var det da som passet på helsen deres.

I Helsedirektoratet hadde hun gleden av å jobbe sammen med legendariske Karl Evang - en karismatisk person med sterke meninger. Men også stadsfysikus Fredrik Mellbye lærte hun mye av.

De siste 15 årene har arbeidsmedisin vært hennes fagområde, hjemme og ute. Nå er hun i Arbeiderbevegelsens bedriftshelsetjeneste - en privat ordning som eies og drives av bedriftene i fellesskap. Av mange blir hun kaldt «Bedriftshelsetjenestens mor».

ANTIBYRÅKRAT: «Bedriftshelsetjenestens mor», er en betegnelse som passer på overlege Aud Blegen, som fyller 65 år i dag.

Det ble for tungvint å jobbe i staten, hun gikk trett av å stange hodet mot det stadig voksende byråkrati. Da heller komme ned på et nivå der hun som overlege kunne møte og hjelpe vanlige mennesker med å skape et godt arbeidsmiljø og forebygge sykdom. En rød tråd i hennes arbeid har vært å legge tjenestene så nær brukerne som mulig.

Hun er nysgjerrig på livet og synes hun lærer noe nytt og interessant hele tiden. Er glad i å lese, helst skjønnlitteratur. Klassisk musikk og kunst gir henne store gleder. Og selv om hun synes Norge er et fint land, blir hun stadig mer tiltrukket av Europa. Hun er en europeer i ordets beste forstand, er overbevist om at vi har mer å hente ved å delta i et fellesskap enn å isolere oss i en utkant.

På spørsmål om det er noe hun angrer på at hun har ment og gjort, svarer hun at det faktisk er noe som plager henne av og til - og det er at hun en gang trodde at det offentlige kunne dekke folks behov for tjenester. At alle skulle yte

etter evne og motta etter behov. Hun trodde at sosialdemokratiet kunne makte å få til en rettferdig og lik fordeling - men utviklingen i helsevesenet har lært henne hvor feilaktig denne oppfatningen var.

- Vi ser det godt på sykehusene. Folk kommer ikke på ventelister, og garantien for dem som er på listen er ofte lite verd. Man innkalles til et møte etter seks måneder og får beskjed om å vente i ytterligere seks måneder.

Det foregår en stor forskjellsbehandling. Tilgangen og kvaliteten på tjenestene er høyst forskjellig. Presset på legene er så stort at kvaliteten på tjenestene senkes, noe som kan få alvorlige følger. Begrepet venteliste garanti er et paradoks. Det dreier seg om tjenester den enkelte har betalt for gjennom et obligatorisk medlemskap i Folketrygden, og følgelig har rett til. Det er jo også en stor belastning på Folketrygden at syke mennesker må gå sykmeldt lenge i påvente av behandling som kunne gjort dem arbeidsføre på kort tid.

Politikerne har ansvaret for denne skjeve utviklingen, men legene kunne vel med fordel også ha protestert på en konstruktiv måte.

Aud Blegen sier at det kan være kø i et fylke, men ledig kapasitet i et annet - eller på en privat klinikk. Men gjestepasientordningen gjør det umulig å få utnyttet kapasiteten. Hjerter- og lungeforeningen har fått reist hjerteklinikken i Feiring, og den produserer billigere behandling enn ved offentlige sykehus. Hun spår at vi i fremtiden kan få mangel på spesialister, fordi vi ikke gir våre leger et miljø som er nødvendig for at de skal få spesialisere seg. Det er en kamp hver dag for å holde køene i sjakk.

- Det bygges en mur mellom pasientene og tjenestene, man må gjennom et hinderløp for å komme til mål.

Restriksjoner

Hva er det da som er gått galt i norsk helsevesen?

- Forestillingen om at ethvert problem kan møtes ved å lage restriksjoner i form av lover og forskrifter, det bygges opp et stor byråkrati. Det blir ikke bedre helse om vi ansetter noen hundre flere byråkrater!

Aud Blegen forteller at mennesker gråter sine modige tårer. De er utkjørt og nedslitt, trenger sårt til hvile. De har angst og er redd for morgendagen. Sykmeldes vil de helst ikke, av frykt for å miste jobben.

Belastningsskade er virkelig en sykdom som man må ta alvorlig, hevder hun - å forebygge slike skader kan spare samfunnet for store beløp. Med bistand fra en profesjonell bedriftshelsetjeneste vil vi kunne redusere belastningslidelsene med kanskje 50 prosent og lette trykket på Folketrygden.

- Sykemelding kan være den beste medisinen for slitne mennesker. Hvis de kan få sette fra seg ryggsekken en tid, vil de komme seg fort. Nå føler jeg meg som et annet menneske, sier de ofte etter en tid og stråler. Derfor bruker jeg oftest sykemelding, og det er behandling som jeg anser som vetvud bruk av Folketrygdens midler, sier overlege Aud Blegen med ettertrykk. Det er ikke trygdemisbruk som er problemet i dag, men at folk ødelegger helsen sin uten å få hjelp.